

FABL

Kahramanları genellikle hayvanlar, bitkiler veya cansız varlıklar arasından seçilen; sonunda okuyucuya mutlaka bir ahlak dersi (kıssadan hisse) vermeyi amaçlayan, kısa, alegorik (sembolik) ve masalımsı anlatılara **fabl** denir.

Fabl; insanları eğlendirirken aynı zamanda toplumsal aksaklıkları ve insan kusurlarını yergi (eleştiri) yoluyla gösteren, edebiyat tarihinin en eski ve en öğretici türlerinden biridir.

Fablların başkahramanları çoğunlukla hayvanlardır; ancak zaman zaman bitkiler ve cansız nesnelere de insan özellikleri yüklenerek hikâyeye dâhil edilebilir.

Esas olarak **teşhis** (kişileştirme) ve **intak** (konuşturma) sanatları üzerine kuruludur. Kahramanlar kendi doğal özelliklerini korurken aynı zamanda bir insan gibi düşünür, hisseder ve konuşurlar.

Temel amacı okura **didaktik** (öğretici) bir ders vermektir. İşlenen konular genellikle iyilik, dürüstlük, çalışkanlık gibi evrensel ahlak kurallarıdır.

Genellikle **nazım** (şiir) şeklinde kaleme alınsa da nesir (düzyazı) örneklerine de rastlanır ve okuyucunun her yaş grubundan olabileceği düşünülerek her zaman sade, anlaşılır bir dil tercih edilir.

Metin boyunca ağırlıklı olarak **öyküleyici**, **betimleyici** ve **fantastik** anlatım türleri bir arada kullanılır.

Fablin Yapı Unsurları

Bir fabl metni, tıpkı bir tiyatro oyunu veya hikâyeye gibi belirli bölümlerden oluşur:

1) Serim (Giriş): Olayın geçtiği çevrenin, zamanın ve kahramanların okuyucuya tanıtıldığı bölümdür.

2) Düğüm (Gelişme): Kahramanların birbiriyle karşılaştığı, çatışmaların başladığı ve olayın merak uyandıracak şekilde geliştiği bölümdür.

3) Çözüm (Sonuç): Olayın beklenmedik veya çarpıcı bir şekilde sonuca bağlandığı bölümdür.

4) Öğüt (Ders): Fablin yazılış amacı olan "kıssadan hisse"nin verildiği bölümdür. Bazen yazar dersi doğrudan söyler, bazen de okuyucunun olayın akışından bu dersi çıkarması beklenir.

Dünya ve Türk Edebiyatında Fablın Gelişimi

Dünya Edebiyatında Fabl

- **Beydeba – Kelile ve Dimne:** Doğu edebiyatındaki ilk ve en önemli fabl örneği olarak kabul edilir. MÖ 100'lü yıllarda Hint masalcısı Beydeba tarafından kaleme alınmıştır.
- **Aisopos (Ezop):** MÖ 6. yüzyılda Antik Yunan'da yaşamış olan Ezop, Batı edebiyatında fabl türünün kurucusu sayılır. Kendi adıyla anılan Ezop Masalları, kendinden sonraki birçok sanatçıya ilham vermiştir.
- **La Fontaine:** 17. yüzyıl Fransız edebiyatçısı ve Klasisizm akımı temsilcisi olan yazar, fabl türünün dünya çapındaki en büyük ustasıdır. Yazdığı didaktik masallarla türü evrensel bir boyuta taşımıştır.

Türk Edebiyatında Fabl

- **Şeyhî – Harname:** 15. yüzyılda Divan edebiyatı döneminde yazılan bu eser, edebiyatımızdaki ilk fabl örneğidir. Alegorik (sembolik) ve hiciv (eleştiri) yüklü bir mesnevi olarak edebiyat tarihinde oldukça önemli bir yere sahiptir.
- **İbrahim Şinasi:** 19. yüzyılda Tanzimat Dönemi'nde Batılı anlamda ilk fabl denemelerini (Arı ile Sivrisinek, Eşek ile Tilki) kaleme almış ve aynı zamanda La Fontaine'den edebiyatımıza ilk çevirileri gerçekleştirmiştir.
- **Cumhuriyet Dönemi Çevirmenleri:** Orhan Veli Kanık, Sabahattin Eyüboğlu ve Nurullah Ataç gibi değerli edebiyatçılar, Cumhuriyet Dönemi'nde Batı edebiyatından oldukça başarılı fabl çevirileri yaparak türün gelişimine ve sevilmesine büyük katkı sağlamışlardır.

Dünya edebiyatında (özellikle Ezop ve La Fontaine masallarında) hayvanlara yüklenen en yaygın özellikler şunlardır:

- **Tilki:** Kurnazlık, hilekârlık, dalkavukluk ve zeka.
- **Aslan:** Güç, cesaret, otorite, liderlik (ormanın kralı) ve bazen kibir veya zorbalık.
- **Karınca:** Çalışkanlık, tutumluluk, sabır, disiplin ve geleceği düşünme (öngörü).
- **Ağustos Böceği:** Tembellelik, umursamazlık, sadece bugünü yaşama ve tedbirsizlik.
- **Karga:** Saflık, ahmaklık, gösteriş merakı ve övünmeyi sevme (kibrine yenik düşme).
- **Kurt:** Açgözlülük, zalimlik, acımasızlık, kurnazlık ve vahşilik.
- **Kuzu / Koyun:** Masumiyet, saflık, çaresizlik, uysallık ve itaatkârlık.
- **Kaplumbağa:** Sabır, azim, kararlılık, yavaşlık ve bilgelik.
- **Tavşan:** Kibir, aşırı özgüven, tez canlılık ve dikkatsizlik.
- **Eşek:** İnatçılık, cehalet (bilgisizlik), kaba saba olma ve boyun eğme.
- **Yılan:** Sinsilik, hainlik, tehlike, içten pazarlıklılık ve nankörlük.
- **Köpek:** Sadakat, korumacılık, dostluk ve bazen de açgözlülük/saflık (suyun yansımasındaki eti kapmaya çalışması gibi).
- **Kedi:** Fırsatçılık, kurnazlık, nankörlük ve bencillik.
- **Fare:** Zayıflık, küçüklük, çaresizlik; ancak bazen de beklenmedik bir yardımseverlik ve pratik zeka.

DENİZ HOCA'NIN KİTAPLARI

Dil Bilgisi + Paragraf Taktikleri
Not + Etkinlik + Soru

AYT Edebiyat Konu Notları
+ Garanti Konu Özet Tabloları

